

Piben og tobakken

Ib Fagerlund

Nogle piberygere har kun en pibe og ryger altid den samme slags tobak. Disse piberygere snyder sig selv for mange spændende oplevelser som piberygningen kan give. Dels er der stor forskel på hvordan en bestemt tobak smager i forskellige piber, dels er pibetobak nok et af de nydelsesmidler som byder på de største smagsmæssige variationer. Så hvorfor snyde sig selv for nye oplevelser i hverdagen?

Piben

Piber er mange ting. Prøv blot at kig indenfor hos en velassorteret tobaksforretning. Her vil du sikkert finde et bredt udvalg, som spænder lige fra den ydmyge majspibe til en tyver, til eksklusive håndlavede piber til flere tusinde kroner. De fleste er nok fremstillet af den træsort, som over hele verden benyttes til pibefremstilling, nemlig Bruyere. Bruyere er betegnelsen for rodknolden på en lyngbusk – Erica Arborea – som vokser hele vejen rundt om Middelhavet. Den har været brugt i århundreder til fremstilling af piber, på grund af sin modstandsdygtighed overfor varme og sin (til tider) smukke åretegning. Men selv om piberne, basalt set, er lavet af det samme materiale, byder de på store variationer. F.eks. kan der sagtens være forskel på hvordan to ens piber smager med den samme tobak, selv om piberne er af samme model og kommer fra den samme fabrik. Det ligger i at træ jo er et naturmateriale, så der kan være stor forskel på hårdheden af træet, indholdet af aromastoffer m.m., alt efter hvor det har vokset, under hvilke betingelser og hvor længe busken har fået lov til at vokse, inden den måtte lade livet for at blive til et antal piber.

Forarbejdningen til den færdige pibe har også en vis betydning for smagen. Træet kan være behandlet på forskellig måde (kogning, tørring, oliebehandling etc.), men den mekaniske bearbejdning har også betydning. Tobakskammerets størrelse, træets tykkelse, røgkanalens diameter og udformning, spidsens udformning osv. er alt sammen ting

som påvirker pibens smag. Her kan en dygtig pibemager virkelig perfektionere pibens funktion til det yderste. Det er altså ikke kun udseendet man betaler ekstra for, når piber er håndlavet, i modsætning til maskinfremstillet.

Piber laves også af andre materialer end Bruyere. Majspiber har de fleste nok stiftet bekendtskab med. Det er traditionelt en billig pibe, som ikke er beregnet til at holde længe. Den har dog en vis charme, og tilføjer tobakken en rundere og mere sødlig smag, som mange sætter pris på.

Merskum er et andet populært materiale til pibefremstilling. Det er de, som oftest, helt hvide piber med kulørte mundstykker. De bedre af slagsen leveres desuden i et særligt tilpasset etui, hvor de kan opbevares på betryggende vis. Det er en vældig god ide, idet merskum er et skrøbeligt materiale, som let bliver ridset, beskidt eller ligefrem kan flække ved lidt hårdhændet behandling. Til gengæld får man en helt særlig rygeoplevelse på en sådan pibe. Den giver, stort set, ingen egensmag fra sig, så her får man den helt rene tobakssmag. Desuden vil piben, hvis den ryges jævnligt og gennem lang tid, tage farve fra tobakken, så den over tid ændrer farve fra hvid til brun/sort. Det har en helt særlig charme, at se sin merskumspibe langsomt ændre udseende over årene.

Tobakken

Tobak er vel bare nogle tørrede blade i pæn indpakning, vil mange nok sige. Det er vel, til en vis grad også rigtigt, men ligesom med vindruer, er der mange forskellige arter af tobaksplanten, og de kan behandles på mange forskellige måder, inden de bliver til det endelige produkt. Smagsvariationen er endda endnu større i tobakkens verden, end i vinens. Det skyldes, til en vis grad, det faktum, at tobak gerne tilsættes forskellige smagsstoffer, for at skabe et helt bestemt resultat. Det tillades jo kun i mindre omfang med vin, for nu at gøre den færdig. Det betyder i sidste ende, at variationen i tobaksudvalget er enormt. Det er her det bliver rigtig spændende. Kendere af whisky hævder, at der findes en whisky for enhver smag. Dette udsagn gælder i særdeleshed for pibetobak.

Pibetobakker spænder over et meget bredt smagsspektrum. Der er helt (næsten) rene

tobakker, som kun er fremstillet af nogle få tobakstyper, indenfor samme smagsområde, og næsten ikke er smagsjusteret med fremmede smagsstoffer. De kan til gengæld være varmebehandlede eller pressede i større eller mindre grad, for at fremelske forskellige smagelementer. Denne gruppe tobakker er typisk blandet af enten virginia- eller burleytobak. Denne gruppe tobakker har alle en rundduft som de fleste kan acceptere, eller ligefrem sætter stor pris på.

Så er der den gruppe som man kalder mixture. De er traditionelt også fremstillet af rene tobakker, men man har her blandet tobakker fra forskellige smagsområder sammen, så man med de "rene varer" har krydret blandingen. De traditionelle kryddertobakker er latakia, orient og perique, samt et par stykker til. Mixtures frembringer ofte en røg, som mange rynker på næsen af. Nok mest fordi den er uvant. F.eks. kan duften fra en latakia-mixture minde om lugten af tjæret tovværk.

Den sidste gruppe af tobakker jeg vil omtale, er dem vi kalder de aromatiske. Fælles for disse er, at de i større eller mindre grad er tilsat forskellige fremmede smagsstoffer. Ofte har disse dog en yderst naturlig oprindelse, f.eks. vanille, kakao, lakrids, frugtekstrakter osv.. Denne tilsætning gør, at både smagen og røgen i lokalet bærer tydeligt præg af disse stoffer. De vil typisk både smage og dufte temmelig sødt, hvorimod selve tobakssmagen og -duften er helt eller delvis væk. Nogle sætter stor pris på dette, mens andre, i ekstreme tilfælde, direkte væmmes herved. Disse tobakker er især populære i Tyskland og USA, mindre i Danmark.

Tobakken i piben

Som du kan forstå af ovenstående, er der rige muligheder for forskellige smagsoplevelser. Mange forskellige piber og tobakker at vælge imellem, og mange muligheder for at ryge forskellige tobakker i forskellige piber. Det kan synes uoverskueligt. Derfor er en god tobaksforretning, med kompetent betjening, meget værd for piberygeren. Tobaksforhandleren vil kunne dirigere dig i den rigtige retning. Har du f.eks. prøvet en bestemt tobak, men søger noget der er lidt sødere eller lidt mere fyldigt i smagen, vil han vide hvad du så skal prøve.

Der er dog et par tommelfingerregler at iagttage, når det gælder valg af pibemodell til en bestemt tobakstype. F.eks. smager en ren tobak, f.eks. er virginiaflake, som regel bedst i en pibe med kraftige vægge og et ikke for bredt tobakskammer. En latakiamixture lokker man ofte de fleste smagsnuancer frem fra i en pibe med lavt og bredt kammer, gerne med lidt tynde vægge, mens de aromatiske tobakker som regel gør sig bedst i piber med bredt og højt kammer, og med stor godstykkelse. Disse retningslinier er dog kun vejledende. Jeg prøver som regel en ny pibe med forskellige tobakstyper i starten, for at finde den optimale kombination. Til tider ender det med en helt anden kombination end jeg havde forestillet mig, da piben blev indkøbt. Derfor er piberygning også spændende!

Et andet aspekt ved piberygning, er nok det der afskrækker de fleste, nemlig at det er lidt besværligt. Piben skal nemlig holdes ordentlig ved lige, for at yde sit bedste. Og at holde er at rengøre. Sure piber er værre end ingen piber! Det betyder bl.a. at man må have flere piber at skifte med. De skal have lov til at hvile mellem stoppene. Dernæst kræver det piberensere. Spidsen og røgkanalen skal holdes så rene som muligt. Det betyder, at man efter hvert stop tømmer tobakskammeret helt for aske og tobaksrester. Når piben så er blevet kold, skal spids og røgkanal renses grundigt med en eller flere piberensere. Lidt sprit eller speciel renevæske kan være en hjælp, specielt hvis man ryger en tobak som fedter meget i piben. Til sidst skal kokslaget i tobakskammeret holdes nede. Dette skal dog kun gøres med mellemrum. Alt efter hvilken tobak man ryger, er det vel efter 10-50 stop tobak. En gammel regel siger, at når kokslaget har nået en tykkelse på 1-2 mm, er det tid til at fræse det ud. Pibefræsere fås i mange forskellige udformninger og til mange forskellige priser, men de behøver ikke koste en formue for at fungere godt. Spørg dig for hos tobakshandleren.

Med disse enkle råd er der basis for mange gode stunder i selskab med piben, og mængden af forskellige oplevelser bestemmer du selv. Og som sagt er tobakshandleren en uundværlig kilde til hjælp og inspiration. Han

kan også hjælpe med reparation af piben, hvis uheldet skulle være ude.

God røg!